

การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน ในจังหวัดนนทบุรีตามโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข*

DEVELOPMENT OF PROMOTING HEALTH AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT OF TEMPLES AND COMMUNITIES IN NONTHABURI PROVINCE ACCORDING TO TEMPLE PEOPLE GOVERNMENT PROJECT

สุริยา รักษาเมือง, รัตนา ตฤณารังสี

Suriya Raksamueng, Ratana Trissanarungsee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: suriya.rak@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี 3. นำเสนอการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีตามโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยเชิงปริมาณศึกษาด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน 190 รูป วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และผู้แทนประชาชน รวม 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยหลัก 5 ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 72.5 ส่วนหลักสัปดาห์ 4 ส่งผลที่ระดับ 0.01 และทำนายได้ร้อยละ 71.5 3. การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีตามโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข พบว่า ด้านการพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพ มีการจัดเก็บข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน ด้านการพัฒนาสถานที่วัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพและ

*Received May 12, 2025; Revised June 3, 2025; Accepted June 13, 2025

รับผิดชอบต่อน้ำที่ วัดและชุมชนเป็นสถานที่ปลอดยาเสพติดและเป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ มีวิธีปฏิบัติสำหรับกิจกรรมสุขภาพ ด้านการพัฒนาระบบ การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดและชุมชน มีระบบการจัดการขยะ น้ำเสีย และพลังงาน ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพมีการร่วมมือกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ

คำสำคัญ: การส่งเสริมสุขภาพ; การจัดการสิ่งแวดล้อม; วัดและชุมชน

Abstract

This research article aimed:1. To study the development of health promotion and environmental management in monasteries and communities in Nonthaburi Province, 2. To examine the factors influencing such development, and 3. To propose development strategies aligned with the Wat Pracha Rath Sang Suk (Monastery, People, Government Happiness Creation) project. A mixed-methods approach was employed. Quantitatively, data were collected through questionnaires distributed to 190 monks, and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. Qualitatively, in-depth interviews were conducted with 18 key informants, including monastic leaders, public administration scholars, Buddhist studies scholars, and community representatives. The qualitative data were analyzed using content descriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. The development of promoting health and environmental management of temples and communities in Nonthaburi Province found that in overall was at high. 2. The 5'S principle significantly affected health promotion and environmental management of temples and communities in all aspects at the 0.01 and 0.05 levels and could jointly predict health promotion and environmental management of temples and communities by 72.5 percent. The 4 Sappaya principles significantly affected at the 0.01 and could jointly predict by 71.5 percent. 3. Development of health promotion and environmental management of temples and communities under the Wat Pracha Rath Sang Suk Project, in terms of developing a health database, monasteries and communities have collected

health data on monks, novices, and community, in terms of developing monastery locations into areas for promoting health and taking responsibility for duties, monasteries and communities were drug-free and areas for promoting health, in terms of promoting health activities, monasteries and communities have methods for practicing health activities, in terms of developing environmental management systems within monasteries and communities, monasteries and communities have waste, wastewater and energy management systems, in terms of developing monasteries into learning centers for health promotion, monasteries and communities cooperate with relevant agencies to develop health knowledge.

Keywords: Health Promoting; Environmental Management; Temples and Communities

บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่ยุคพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างก้าวกระโดด โดยภาครัฐเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมสุขภาพ เพราะเห็นว่าสุขภาพประชาชนเป็นเรื่องสำคัญ จึงบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งเน้นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาระบบสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม ยกระดับการป้องกันโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการดูแลประชากร โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง พร้อมเสริมศักยภาพในการติดตาม วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ รวมถึงสร้างความพร้อมของภาคีเครือข่ายรับมือโรคระบาดและภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

วัดในอดีตเป็นศูนย์กลางของชุมชนในหลายด้าน ได้แก่ เป็นสถานศึกษาสำหรับเยาวชนและชาวบ้าน เป็นที่พักอาศัยและช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นสถานพยาบาล แจกจ่ายยา และรักษาโรค เป็นที่พักคนเดินทาง และเป็นที่ชุมนุมสังสรรค์ของชาวบ้าน รวมทั้งเป็นสถาบันบันเทิง จัดงานเทศกาล ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิต รักษาศิลปวัฒนธรรม เป็นคลังพัสดุของชุมชน เป็นศูนย์ประชุมของผู้นำท้องถิ่น และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ (พระราชวรมนี (ประยูรธ ย์ยุตโต), 2527) วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนและที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน ใช้เป็นสถานที่ประกอบกุศล พักผ่อนหย่อนใจ และเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตใจและปัญญา ถือเป็นสถานที่สำคัญและเป็นหน้าเป็นตาของชุมชน ปัจจุบันวัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษาอบรมให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพ ตำราแพทย์แผนโบราณและศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ใช้ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลาง

การบริหารและการปกครองรวมทั้งเป็นสถานที่สังเคราะห์ทางจิตใจแก่ประชาชน ดังนั้นวัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่ง ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาตลอดมา (กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา, 2545)

หน่วยงานราชการได้เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยกิจกรรม 5ส ได้แก่ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย เพื่อยกระดับสู่มาตรฐานสากล (Thailand International P.S.O.) โดยมุ่งปรับปรุงระบบราชการและบริการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชน และส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561)

ในจังหวัดนนทบุรีมีวัดอยู่จำนวนทั้งสิ้น 195 วัด เป็นวัดในสังกัดมหานิกาย จำนวน 187 วัด และวัดในสังกัดธรรมยุติก จำนวน 8 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2567) จะเห็นได้ว่าวัดมีจำนวนมาก แต่จำนวนวัดที่ได้มีการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดให้เข้ากับลักษณะ วัดสร้างสุขตามกิจกรรม 5ส ตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขนั้น ยังต้องอาศัยตัวแบบของวัดที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาต่อไป

การบริหารโครงการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ และการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ปัจจัยสำคัญในการพัฒนา คือ การใช้หลักสัปปายะ 4 ประกอบด้วย 1. อาวาสสัปปายะ (สถานที่เหมาะสม) 2. อาหารสัปปายะ (อาหารเหมาะสม) 3. บุคคลสัปปายะ (บุคคลเหมาะสม) 4. ธรรมสัปปายะ (ธรรมเหมาะสม) (ม.อ. 14/189/227) (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข โดยมุ่งศึกษาการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ส่งเสริมสุขภาพสำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ พัฒนาสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนโดยรอบให้เป็นสถานที่สัปปายะ เหมาะสมที่มีการพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพ เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด และชุมชนที่ดี และเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี

3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีตามโครงการวัดประชาธิรัฐสร้างสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ พระสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 6 วัด ได้แก่ วัดพุทธปัญญา วัดบางอ้อยช้าง วัดละหาร วัดราษฎร์ประคองธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์ และ วัดไทรใหญ่ จำนวน 369 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2567)

2.2 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ดังนั้น ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 190 รูป ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) โดยสุ่มจากระดับจังหวัดกำหนดเป็นอำเภอ และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) อำเภอละ 1 วัด และจากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย 6 กลุ่มตามจำนวนวัด เหตุที่ใช้วิธีการนี้ก็เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มัลักษณะกระจาย ด้วยว่าแต่ละวัดเป็นวัดที่เข้าร่วมโครงการวัด ประชา ธิรัฐ สร้างสุข ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา โดยสามารถแบ่งสัดส่วนจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วัด	ประชากร	สัดส่วน	กลุ่มตัวอย่าง
วัดพุทธปัญญา	46	190x46/359	24
วัดบางอ้อยช้าง	32	190x32/359	17
วัดละหาร	98	190x98/359	52
วัดราษฎร์ประคองธรรม	19	190x19/359	10
วัดชลประทานรังสฤษฎ์	137	190x137/359	73
วัดไทรใหญ่	27	190x27/359	14
รวม	359		190

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ จำนวน 6 รูป ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน และผู้แทนภาคประชาชน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น

จำนวน 18 รูปหรือคน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจงโดยยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลัก 5ส ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสัปปายะ 4 ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นได้ทำการทดลองใช้โดยนำไปแจกกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ของแบบสอบถามทั้งฉบับที่ 0.912

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการประยุกต์ใช้หลัก 5ส ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน แบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพระสงฆ์จำนวน 6 วัด ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 190 ฉบับ และได้รับกลับมา จำนวน 190 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ใช้การจัดบันทึก และบันทึกเสียง และนำมาถอดความสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า การส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$) ด้านการพัฒนารูปแบบข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด และชุมชนและด้านการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาสถานที่วัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ และด้านการส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย และระดับการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน โดยภาพรวม

ที่	การส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการพัฒนารูปแบบข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน	3.56	0.76	มาก
2	ด้านการพัฒนาสถานที่วัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ	3.48	0.74	ปานกลาง
3	ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ	3.49	0.71	ปานกลาง
4	ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด และชุมชน	3.93	0.70	มาก
5	ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	3.84	0.68	มาก
ภาพรวม		3.66	0.63	มาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า หลัก 5ส ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านสะดวก ด้านสร้างนิสัย ด้านสุขลักษณะ ด้านสะอาดและด้านสะอาด และสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนได้ร้อยละ 72.5 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 หลัก 5ส ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน

หลัก 5ส	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.460	.151		3.050**	.003
สะอาด (X11)	.149	.067	.157	2.216*	.028
สะดวก (X12)	.328	.066	.351	4.929**	.000
สะอาด (X13)	.120	.053	.137	2.239*	.026

ตารางที่ 3 หลัก 5ส ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน (ต่อ)

หลัก 5ส	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.460	.151		3.050**	.003
สุขลักษณะ (X14)	.182	.064	.190	2.995**	.003
สร้างนิสัย (X15)	.239	.060	.272	3.997**	.000

Multiple R = .856^a R² = .732 Adjusted R² = .725 Std. Error = .33254

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

หลักสัปปายะ 4 ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับ ดังนี้ ด้านอาหารสัปปายะ (อาหารเหมาะสม) ด้านธัมมสัปปายะ (ธรรมะเหมาะสม) ด้านอวาสสัปปายะ (สถานที่เหมาะสม) และด้านบุคคลสัปปายะ (บุคคลเหมาะสม) สามารถร่วมกันทำนุบำรุงส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนได้ร้อยละ 71.5 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 หลักสัปปายะ 4 ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน

หลักสัปปายะ 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.411	.154		2.664**	.000
อวาสสัปปายะ (X21)	.166	.066	.175	2.506**	.000
อาหารสัปปายะ (X22)	.363	.069	.389	5.262**	.004
บุคคลสัปปายะ (X23)	.129	.061	.151	2.119**	.001
ธรรมสัปปายะ (X24)	.226	.065	.223	3.476**	.000

Multiple R=.849^a R²=.721 Adjusted R²=.715 Std. Error=.33849

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน ในจังหวัดนนทบุรีตามโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข พบว่า 1. การปฏิบัติตามหลักหลัก 5ส วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ได้มีการดำเนินการ โดยคัดแยกขยะและสิ่งของที่ไม่จำเป็น ออกอย่างชัดเจน จัดพื้นที่ในวัดและชุมชนให้เป็นระเบียบ กำหนดมาตรการในการรักษา ความสะอาด จัดการอาหารและเครื่องดื่มให้มีมาตรฐานถูกสุขลักษณะ และปลูกฝังให้ พระสงฆ์และชาวบ้านรักษานิสัยด้าน 5ส 2. การปฏิบัติตามหลักสัปปายะ 4 วัดและชุมชน ในจังหวัดนนทบุรี ได้มีการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมให้ร่มรื่น ลดการใช้ภาชนะพลาสติก หรือโฟมในการถวายอาหาร สร้างเครือข่ายของบุคคลที่มีจิตอาสาสมัครส่งเสริมการแสดงธรรม ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคมวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีได้ 3. การพัฒนา การส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนตามโครงการวัด ประชา

รัฐ สร้างสุข ด้านการพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน วัดและชุมชนมีการจัดเก็บข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน ด้านการพัฒนาสถานที่วัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ และรับผิดชอบต่อน้ำที่ วัดและชุมชนเป็นสถานที่ปลอดภัย เสพติด เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ วัดและชุมชนมีวิธีปฏิบัติสำหรับกิจกรรมสุขภาพ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดและชุมชน วัดและชุมชนมีระบบการจัดการขยะ น้ำเสีย และพลังงาน ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ วัดและชุมชนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนโดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก แต่ละด้านไม่อาจเป็น ด้านสะสาง ด้านสร้างนิสัย ก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนด้านสะอาดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีการส่งเสริมที่เน้นด้านสะสาง โดยวัดมีการคัดแยกขยะและสิ่งของที่ไม่จำเป็นออกอย่างชัดเจน และมีการคัดแยกของใช้ภายในวัดและชุมชน ด้านสะดวก วัดมีการจัดพื้นที่ในวัดและชุมชนให้เป็นระเบียบและใช้งานสะดวก และติดป้ายกำกับและจัดวางอุปกรณ์ให้ง่ายต่อการใช้งาน ด้านสะอาด วัดมีการกำหนดมาตรการในการรักษาความสะอาดบริเวณศาสนสถานและพื้นที่สาธารณะ และมีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ด้านสุขลักษณะ วัดมีการจัดการด้านอาหารและน้ำดื่มในงานบุญหรือกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาศาสนา ให้มีมาตรฐานสุขลักษณะ และดูแลห้องน้ำห้องสุขาให้สะอาดถูกสุขลักษณะ ด้านสร้างนิสัย วัดมีการปลูกฝังให้พระสงฆ์และชาวบ้านรักษานิสัยด้าน 5ส และรณรงค์การรักษาความสะอาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญจันทร์ บัวขาว (2558) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรม 5 ส และการเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัท คอมพิวเตอร์ พรซิชั่น (ประเทศไทย) จำกัด ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพนักงานได้ปฏิบัติตามหลักการของหลัก 5ส โดยทั่วกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์อนันต์ สุทธิมน (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า มีการอบรมจากทางคณะสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบาย 5ส พระสังฆาธิการระดับสูงให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัด การพัฒนางานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน รวมถึงส่งเสริมให้เจ้าอาวาสแต่ละวัดพัฒนา วัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยวิธี 5ส เพื่อให้วัดและชุมชนเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย วัดมีศาสนสถานที่ยั่งยืน ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนถึงความสำเร็จของวัดและชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพและจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลัก 5ส และชี้ให้เห็น

ถึงประสิทธิภาพของการปลูกฝังพฤติกรรม 5ส ในองค์กร ที่เน้นการบริหารวัดโดยใช้หลัก 5ส เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงระบบ ทั้งในด้านระเบียบ ความสะอาดและ สุขลักษณะ วัดในชุมชนจึงกลายเป็นศูนย์เรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของชุมชนโดยรวม

2. เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการ สิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี จะเห็นว่า หลัก 5ส ส่งผลต่อการส่งเสริม สุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับ ดังนี้ ด้านสะดวก ด้านสร้างนิสัย ด้านสุขลักษณะ ด้านสะอาด และด้านสะอาด และสามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อม ของวัดและชุมชนได้ร้อยละ 72.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สูง ซึ่งแสดงให้เห็นหลัก 5ส มีผลต่อ การส่งเสริมสุขภาพ กล่าวคือ เมื่อมีการนำหลัก 5 ส มาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพจะทำให้ เกิดผลต่อการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนใน จังหวัดนนทบุรีได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสิริธรรมบัณฑิต (ภาณุวัฒน์ ปฎิภาณเมธี) (2564) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนา วัดด้วยวิถี 5ส โครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุขของวัดมิ่งเมืองมูล ผลการวิจัยพบว่า วัดได้มี การปฏิบัติตามรูปแบบ 5ส ด้วยว่าหลัก 5ส สามารถนำมาเป็นรูปแบบในการพัฒนาวัดเนื่องจาก มีผลต่อการพัฒนาและสุขภาวะของประชาชน หลักในการดำเนินการ คือ สร้างเครือข่าย พร้อมทั้งมีการเผยแพร่และแชร์เนื้อหาออกไปยังโปรไฟล์ของเจ้าอาวาส กลุ่มชุมชน และกลุ่ม เครือข่ายความร่วมมือพัฒนาวัด ทำให้ผู้สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรม 5ส เพิ่มมากขึ้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า หลัก 5ส เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนา การส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี โดยเฉพาะ ด้านสะดวกและด้านสร้างนิสัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด นอกจากนี้ยังแสดงถึงประสิทธิภาพของ การนำหลักนี้มาใช้ในการพัฒนาเชิงระบบอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะเมื่อมีการสร้าง เครือข่ายและขยายผลผ่านการสื่อสารของเจ้าอาวาสและภาคีชุมชน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งและยั่งยืน

หลักสัปปายะ 4 ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัด และชุมชนทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริม สุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนได้ร้อยละ 71.5 ซึ่งถือว่าสูงมาก แสดงว่าการพัฒนาวัดให้มีลักษณะตามหลักสัปปายะ 4 มีผลต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของ วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอดุลสัจจคยาธร (แสงจันทร์ ขนติธมโม) (2563) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง บทบาทของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการ วัดในสังคมไทยปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะในการบริหาร

จัดการวัดด้านการปกครองในสังคมไทยปัจจุบัน มีหลักการพัฒนา คือ อาวาสสปปายะ มีความสะอาด ร่มรื่น สงบ มีความปลอดภัย อาหารสปปายะ ฉันทรวมกันในที่แห่งเดียว แบ่งปันสังฆวัตถุ และกิจกรรมตามความเหมาะสมและทั่วถึง บุคคลสปปายะ ขจัดบุคคลที่ก่อให้เกิดปัญหาออกไป ชักนำบุคคลที่เป็นมิตรเข้ามา ธรรมะสปปายะ วัดเป็นสถานที่ประพฤติปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมแก่พระภิกษุและฆราวาส เป็นการปกครองโดยไม่ต้องปกครอง ผลการวิจัยชี้ว่า หลักสปปายะ 4 ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดและชุมชนของจังหวัดนนทบุรี แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาวัดให้มีลักษณะสงบร่มรื่น ผู้คนเหมาะสม และส่งเสริมธรรมะ ย่อมเอื้อต่อสุขภาวะของทั้งพระสงฆ์และชุมชนโดยรวม

3. การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีตามโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข ยแสดงให้เห็นว่า ด้านการพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน มีการจัดเก็บข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน และมีการสำรวจและบันทึกข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์และสามเณรเป็นระยะ ด้านการพัฒนาศาสนาที่วัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ และรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการดำเนินการทำให้วัดเป็นพื้นที่ปลอดภัยเสถียร และมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการพักผ่อนและปฏิบัติธรรม ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ มีการเคราะห์ปัญหาและวิธีปฏิบัติสำหรับกิจกรรมสุขภาพ มีการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมเพื่อเพิ่มสุขภาพจิตที่ดีในชุมชน ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดและชุมชน มีระบบการจัดการขยะ น้ำเสีย และพลังงาน และมีการจัดการคัดแยกขยะภายในวัดและชุมชนเพื่อการรีไซเคิล ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ และจัดโครงการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานส่งเสริมเพื่อสุขภาพกายและใจ ซึ่งในประเด็นของการพัฒนาวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นสัดส่วน ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของใจ บุญชัยมิ่ง (2560) ได้วิจัยเรื่องการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณสุขการในจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐและชุมชน ได้ร่วมกันพัฒนาวัด มีการประชุม คณะสงฆ์ในจังหวัด แนะนำชี้แจงการก่อสร้างเสนาสนะในวัด โดยเน้นให้อนุรักษรูปแบบล้านนาไทย พระสงฆ์ต้องเป็นนักพัฒนา นักอนุรักษวางผังวัดให้เป็นสัดส่วน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาอนุรักษโดยประชุมอบรมกรรมการวัด ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ภายใต้โครงการวัดประชารัฐสร้างสุข ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพ การปรับพื้นที่วัดให้ส่งเสริมสุขภาพ การจัดการกิจกรรมเพื่อสุขภาวะ การบริหารจัดการ

สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้วัดมีระเบียบ มีการวางผังพื้นที่อย่างมีระบบ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

ส่วนประเด็นของการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดย การพัฒนาวัดให้เป็นสถานสุขภาพและการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญมี โททำ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางวัด ประชา รัฐ สร้างสุขเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า การสร้างรูปแบบการเสริมสร้างการเรียนรู้ โดยมีสามองค์หลักในชุมชนเป็นหน่วยขับเคลื่อนการเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการยึดปัญหาและปัจจัยเงื่อนไข ของการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นฐาน แล้วสร้างรูปแบบการเรียนรู้โดยบูรณาการมิติบทบาทพันธกิจของวัด ประชา และรัฐเป็นรูปแบบการเสริมสร้างการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนถึงการยกระดับบทบาทของวัดจากศูนย์กลางศาสนาไปสู่ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการในการวิจัยครบทุกขั้นตอน จากนั้นได้นำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัด และชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ตามโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย แสดงให้เห็นถึงกระบวนการอันเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีตามโครงการวัดประชารัฐสร้างสุขโดยรายละเอียดขององค์ความรู้ในภาพซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลัก 5ส วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ได้มีการดำเนินการ โดยคัดแยกขยะและสิ่งของที่ไม่จำเป็นออกอย่างชัดเจน จัดพื้นที่ในวัดและชุมชนให้เป็นระเบียบ กำหนดมาตรการในการรักษาความสะอาด จัดการอาหารและเครื่องดื่มให้มีมาตรฐานถูกสุขลักษณะ และปลูกฝังให้พระสงฆ์และชาวบ้านรักษานิยัตยาน 5ส

2. หลักสัปปายะ 4 วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ได้มีการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมให้ร่มรื่น ลดการใช้ภาชนะพลาสติกหรือโฟมในการถวายเป็นอาหาร สร้างเครือข่ายของบุคคลที่มีจิตอาสา มีการส่งเสริมการแสดงธรรมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาสังคมวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีได้มีการดำเนินการ

3. การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ตามโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข 1. ด้านการพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน วัดและชุมชนมีการจัดเก็บข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน 2. ด้านการพัฒนาสถานที่วัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ และรับผิดชอบต่อหน้าที่ วัดและชุมชนเป็นสถานที่ปลอดยาเสพติด เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ 3. ด้านการส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ วัดและชุมชนมีวิธีปฏิบัติสำหรับกิจกรรมสุขภาพ 4. ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดและชุมชน วัดและชุมชนมีระบบการจัดการขยะ น้ำเสีย และพลังงาน 5. ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ วัดและชุมชนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ โดยสรุป วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรี ได้มีการปฏิบัติตามหลัก 5ส และหลักสัปปายะ 4 จึงเป็นผลให้เกิดการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน ที่ปรากฏดังผลของการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีควรร่วมมือกันส่งเสริมด้านการพัฒนาสถานที่วัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ

2. วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีควรร่วมมือกันหาแนวทางส่งเสริมด้านการส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ

3. วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีควรส่งเสริมด้านการพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีควรมีวิเคราะห์หาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพ พร้อมทั้งวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข พัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพมีผลดีต่อพระสงฆ์และชุมชน

2. วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีจัดกิจกรรมสุขภาพ โดยกระตุ้นให้ประชาชนและพระสงฆ์เข้าร่วมกิจกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

3. วัดและชุมชนในจังหวัดนนทบุรีควร กำหนดให้วัดและชุมชนพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์และประชาชนในชุมชนใกล้เคียงวัด

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่สุขภาพ ด้วยหลัก 5 ส ตามโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวัดและชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้สุขภาพต้นแบบ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). *คู่มือการดำเนินงานโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง 5 ส ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา. (2545). *คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ใจ บุญชัยมิ่ง. (2560). การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณสุขปการในจังหวัดพะเยา. *ธรรมวรรณ*. 17(2), 115-116.
- บุญมี โททำ. (2564). รูปแบบการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางวัด ประชา รัฐ สร้างสุขเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(2), 615-628.
- พระครูสังฆรักษ์อนันต์ สุทธิมน. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณสุขปการตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 171-182.

- พระครูสิริธรรมบัณฑิต (ภาณุวัฒน์ ปฎิภาณเมธี). (2564). รูปแบบการพัฒนาวัดด้วยวิถี 5ส
โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดมิ่งเมืองมูล. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(1),
23-36.
- พระครูอดุลสามัคคยาธร (แสงจันทร์ ขนติธมโม). (2563). บทบาทของเจ้าอาวาสในการ
บริหารจัดการวัดในสังคมไทยปัจจุบัน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย*, 7(5),
102-116.
- พระราชวรมนี (ประยูร ญัตโต). (2527). *สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- เพ็ญจันทร์ บัวขาว. (2558). การปฏิบัติกิจกรรม 5 ส และการเสริมสร้างความปลอดภัย
ในการทำงานของพนักงานบริษัท คอมพาร์ท ฟรีซซัน (ประเทศไทย) จำกัด. *วารสาร
ชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(1), 75-82.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกแปลไทย ฉบับมหาจุฬา
ลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศูนย์ธุรกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์
ชาติ พ.ศ.2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศูนย์ธุรกิจ
และสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2567). *ข้อมูลทะเบียนวัด ณ เดือนมกราคม
พ.ศ. 2567*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/yCzb3>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis* (3rd ed.). New York:
Harper & Row.